

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarini boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохиρ Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохиρ Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
К. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

KORXONANING NARX-NAVO TIZIMI VA NARX SIYOSATINI TAHLIL QILISH

Musayeva Shoirazimovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Marketing kafedrasi professori

Usmonova Dilfuza Ilkomovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Marketing kafedrasi dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada xarajatlarni kamaytirish, tovar yetkazib beruvchilar va do'kon o'rtasidagi vositachilik tashkilotlarini qisqartirish, mehnat unumdorligi va ish haqi o'sish sur'atlarining o'sish sur'atlari nisbati va iqtisodiy rivojlanish narxlarini ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Korxona, mahsulot, narx, o'sish, bozor, ish haqi, tuzim, strategiya.

Abstract: This article examines the costs of reducing costs, reducing the intermediary organizations between suppliers and stores, the ratio of the growth rates of labor productivity and wage growth, and the prices of economic development.

Key words: Enterprise, product, price, growth, market, salary, structure, strategy.

Аннотация: В статье рассматриваются издержки снижения издержек, сокращения посреднических организаций между поставщиками и магазинами, соотношение темпов роста производительности труда и роста заработной платы, а также цены экономического развития.

Ключевые слова: Предприятие, продукт, цена, рост, рынок, заработная плата, структура, стратегия.

KIRISH

Iqtisodiyot rivojlanishining hozirgi bosqichida bozor munosabatlariga o'tishning ajralmas sharti sifatida o'tish davridagi iqtisodiga ega bo'lgan mamlakatlar uchun narx belgilash muhim ahamiyatga ega. Narx belgilash davlatning qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi faoliyati, tovar va xizmatlar ishlab chiqaruvchilar faoliyatining eng murakkab va muhim jihati hisoblanadi. Jamiyat rivojlanishining barcha asosiy siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy muammolari narxlarda jamlangan. Ko'pchilik mutaxassislar bozor munosabatlariga o'tish muvaffaqiyatini narx-navo islohotini amalga oshirish, narxlarni belgilashning yangi mexanizmini yaratish va ularni davlat tomonidan tartibga solish bilan bog'lashlari bejiz emas. Narxlarni boshqarishning moslashuvchan va samarali mexanizmisiz shakllangan bozorni tasavvur qilib bo'lmaydi.

Narxlar tizimi ilmiy-texnikaviy jarayonni jadallashtirishni rag'batlantirishi, resurslarni tejash va iqtisodiyotni tarkibiy qayta qurishga yordam berishi kerak. Narxlar inson ehtiyojlarini hisobga olishi va aholi farovonligini oshirish uchun sharoit yaratishga yordam berishi kerak ^[1, 2].

Korxonaning narx siyosatini shakllantirishning asosi korxonaning maqsadi va istiqbolli rivojlanish yo'nalishini aniqlashdir. Uni amaliy amalga oshirish jarayonida narxlarni shakllantirish va qo'llash bo'yicha tashkiliy, iqtisodiy, boshqaruv va boshqa tadbirlar xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida shunday muhim o'rin tutadiki, u haqiqiy rivojlanishning asosiy yo'nalishlaridan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xorijiy tajribalarga tayanib shuni ta'kidlash lozimki, marketing tamoyillarini rivojlantirish va ularni amaliyotda qo'llash bo'yicha kuplab iqtisodchi olimlar shug'ullanib kelgan. Ular qatoriga F.Kotler, M.Porter, D.Evans, I.Ansoff, M.Berman, M.Golubkov, P.Samuels, D.Marshall kabi taniqli olimlarni kiritishimiz mumkin.

Mamlakatimizda qator yillar davomida marketing sohasida olib borilgan izlanishlar milliy xususiyatlardan kelib chiqqan holda iqtisodiyotda marketing nazariyasini rivojlantirishga katta hissa qo'shgan olimlarni ham e'tirof etish lozim. Bularga M.Muxammedov, M.Pardaev, R.Ibragimov, YO.Abdullaev, A.Saliev, M.SHarifxo'jaev, B.Xodiev, D.Raximova, R.Boltaboev, D.Ergashxodjaeva va boshqalarni kiritish mumkin.

ASSORTIMENTDAGI NARX STRATEGIYALARI

Ular bir-birini almashtiradigan, bir-birini to'ldiruvchi tovarlar yoki xizmatlarning ma'lum bir qatorini sotadigan korxona va firmalar tomonidan qo'llaniladi. Eng keng tarqalgan va tushunarli strategiya mahsulot to'plamlari uchun narx strategiyasidir. Uning mazmuni shundan iboratki, to'plamning narxi (ustura va pichoqlar, fotoapparat va plyonkalar, kosmetika to'plamlari, stereo jihozlar to'plamlari) uning tarkibiy qismlari narxlari yig'indisidan pastroq qilib belgilanadi. Shu bilan birga, asosiy mahsulot arzonroq narxda, qo'shimcha yoki turdosh mahsulotlar esa yuqori narxda sotilishi mumkin. Tovarlarning o'rnini bosmasligi yoki xaridor talabining nosimmetrikligi, mahsulotlarning buzilishi ehtimoli (masalan, to'plamda) xaridorlarni butun to'plamni sotib olishga ishonitirish uchun narxlardan foydalanishga imkon beradi. Bunday holda, xaridor ham, sotuvchi ham foyda ko'radi. Birinchisi - narxlar tufayli, ikkinchisi - sotish hajmining oshishi tufayli [4, 5].

Differensial rentabellik strategiyasi o'rnini bosadigan tovarlar yoki xizmatlar narxini belgilashda qo'llaniladi. Shu bilan birga, korxona yoki firma o'xshash tovarlarga narxlarni shunday belgilaydiki, ular qimmat modellardan katta foyda oladi, ba'zan esa arzonlaridan esa zarar ko'radi, lekin umuman olganda o'rta foyda ko'rsatkichiga ega. Narxlar va sifat ko'rsatkichlari bo'yicha bir-biridan farq qiluvchi tovarlar yoki xizmatlar turlari modellari xaridorlarning turli toifalari uchun mo'ljallangan. Ushbu strategiyadan foydalanish teatrlarda birinchi va oxirgi qatorlar uchun chiptalar narxlari, hashamatli va oddiy mehmonxona xonalari, nufuzli va oddiy avtomobil markalari, aholi va korxonalar uchun xizmatlar (transport, kommunal xizmatlar, maishiy xizmatlar) tariflari va boshqalarni tushuntiradi.

Ichki va xalqaro savdoda qo'llaniladigan sotilgan tovar partiyasi hajmi, erishilgan aylanma va to'lov shartlariga qarab narxlardagi turli chegirmalar ham narxni bozor sharoitiga moslashtirish imkonini beradi.

Bozorda faoliyat yuritayotgan ko'pchilik korxonalar, qoida tariqasida, yagona narxni emas, balki mavjud bozor sharoitlariga qarab narxlarni o'zgartirish tizimini belgilaydi. Ushbu tizim nomenklatura, assortiment, mahsulot modifikatsiyasidagi mumkin bo'lgan farqlarni ham, tashqi savdo sharoitlaridagi farqlarni ham hisobga oladi, masalan, xarajatlar va talabning geografik farqlari, bozorning alohida segmentlarida talabning intensivligi, mahsulotni sotish vaqti va boshqalar. Bu omillar narxlash uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, korxona uchun narx strategiyasini ishlab chiqishda alohida e'tiborga olinadi [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, abstrakt-mantiqiy fikrlash, guruhlash, taqqoslash, omilli tahlil, tanlanma kuzatish usullaridan foydalanilgan.

TADQIQOT NATIJALARI

"Samarqand-apparell" MChJ QK yoshlar kiyimlarini sotadi. So'nggi yillarda korxona mahsulotlari assortimenti ko'payib, Samarqand shahri va Samarqand viloyati yoshlarini quyidagi turdagi kiyim-kechaklar bilan ta'minlamogda: yoshlar uchun erkaklar va ayollar trikotaj kiyimlari, yubkalar, ko'ylaklar, sviterlar, erkaklar va ayollar kostyumlari, ustki kiyimlari, erkaklar kiyimlari. ko'ylaklar, shimlar, kostyumlar, ayollar liboslari, bluzkalar, yubkalar, shimlar va boshqalar.

2021-yildan 2023-yilgacha "Samarqand-apparell" MChJ QK tomonidan tovarlarni sotish hajmi oshgan. 2023-yilda 31,49% ni tashkil etdi, bu foydaning o'sishining intensiv xarakterini ko'rsatadi, tahlili 1-jadvalda muhokama qilinadi.

1-jadval: 2021-yildan 2023-yilgacha "Samarqand-apparell" MChJ QK tomonidan tovarlarni sotish hajmi

Indeks	2021-yil, mln so'm	2022-yil, mln.so'm	2023-yil, mln.so'm	O'sish sur'ati, %
1. Yalpi foyda	1265	1583	1796 yil	141, 98
2. Sotishdan olingan foyda	1730	2335	2988	172, 72
3. Soliq to'lashdan oldingi foyda	592	756	895	151, 18
4. Sof foyda	498	642	737	147, 99
5. Taqsimlanmagan foyda	764	928	1190	155, 76

1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, o'rganish davrida yalpi foyda (41,98 foizga) oshgan. Shu bilan birga, xuddi shu davrdagi savdo foydasi oshdi (72,72%), bu tovarlarni sotish bo'yicha tijorat va ma'muriy xarajalar ulushi kamayganligini ko'rsatadi, ya'ni. foyda o'sishining intensiv xarakteri haqida. Sof foyda va soliqqa tortilgunga qadar foyda ham oshgan (47,99% va 55,76%). Hisob-kitoblar shuni ko'rsatdiki, o'rganilayotgan davrda barcha foyda ko'rsatkichlarida o'sish kuzatildi. Foyda korxona faoliyatining asosiy natijasidir, ammo mutlaq foyda ko'rsatkichlari har doim ham tijorat tashkilotlarining samaradorligi haqida aniq tasavvurga ega emas, chunki turli xil iqtisodiy sharoitlarda bir xil miqdorda foyda olish mumkin. Rentabellik ko'rsatkichlari tijorat tashkilotlarining faoliyatini o'lchash uchun ishlatiladi. Rentabellik rentabellik yoki rentabellik darajasini aks ettiradi. 2-jadvaldagi rentabellik ko'rsatkichlarini ko'rib chiqamiz [6, 7].

2-jadval: "Samarqand-apparel" MChJ rentabellik tahlili

Indeks	2021-yil	2022-yil	2023-yil	Mutlaq o'zgarish
1. Aktivlarning rentabelligi	48, 85	53, 76	61, 43	12, 58
2. Kapitalning rentabelligi	51, 47	59, 56	65, 37	13, 90
3. Mahsulot rentabelligi	18, 39	25, 58	31, 24	12, 85
4. Sotish rentabelligi	22, 45	27, 53	34, 16	11, 71

Hisoblangan ma'lumotlarga asosanib, biz quyidagilarni aytishimiz mumkin. O'rganish davrida ko'rsatkichlarning bir xil o'zgarishi kuzatiladi. Shunday qilib, aktivlarning rentabelligi 12,58% ga oshdi, bu tashkilotning barcha aktivlaridan foydalanish samaradorligini ko'rsatadi. O'z kapitalining rentabelligi o'z kapitalidagi foyda ulushini aks ettiradi, o'rganish davrida u 13,90% ga oshdi. Sotish rentabelligi foyda va aylanma o'rtasidagi bog'liqlikni aks ettiradi va sotilgan mahsulot birligidan olingan foyda miqdorini ko'rsatadi, u 11,71% ga o'sdi. Ushbu tendentsiya korxonaning asosiy faoliyati samaradorligini oshirishdan dalolat beradi.

3-jadval: "Samarqand-apparel" MChJ IK ayrim turdagi tovarlarni xarid narxlarini dinamikasi (million so'm.)

Mahsulot turi	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Erkaklar kuylagi	20, 7	26, 2	30, 7
Ayollar bluzkasi	29, 3	34, 8	40, 3
Ayollar libosi	21, 8	27, 3	31, 8
Erkaklar shimlari	19, 9	25, 4	30, 0
Ayollar shimlari	18, 1	23, 6	28, 1
Erkak jinsi shimlar	30, 6	36, 1	40, 6
Ayollar jinsisi	32, 7	38, 2	42, 7
Erkaklar sport kostyumi	35, 1	40, 5	44, 9
Ayollar sport kostyumi	31, 1	36, 5	41, 1
Boshqa kiyimlar	75, 6	76, 1	85, 2
Tovarlarni umumiy sotib olish narxi	646, 9	757, 6	847, 4

Binobarin, har bir turdagi tovarlar uchun sotib olish narxi oshdi. Tarqatish xarajatlarning o'sish sur'ati pasayish tendentsiyasiga ega. 2023-yilda mahsulot tannarxining o'sish sur'ati 1 foizga kamaydi. 2023-yilda savdo tushumining o'sish sur'ati 2021 yilga nisbatan 7,8 foizga oshdi. Natijada, korxonaning asosiy faoliyati samaradorligi xarajatlarning o'sish sur'atlariga nisbatan daromadlarning tezroq o'sishi ta'sirida oshdi. Kompaniya barqaror ishlaydi, muvaffaqiyatli ishlaydi va har yili ortib borayotgan daromad oladi.

"Samarqand-apparel" MChJ uchun yangi narx siyosatining uchta asosiy yo'nalishini ajratib ko'rsatish mumkin:

1. Kompaniyaning tarqatish xarajatlarini kamaytirish yo'llari.

Har qanday korxonada narxlarni yaxshilashning asosiy omillaridan biri bu xarajatlarni kamaytirishdir. "Bofanda" MChJda ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishning quyidagi asosiy yo'nalishlarini ajratib ko'rsatish mumkin:

Birinchidan, tovar yetkazib beruvchilar va do'kon o'rtasidagi vositachi tashkilotlarning qisqarishi, bu ham transport xarajatlarning kamayishiga olib keladi.

Ikkinchidan, mehnat unumdorligining o'sish sur'ati bilan ish haqining o'sishi o'rtasidagi bog'liqlikni hisobga olish kerak.

Korxona xarajatlari narx strategiyasining muhim elementidir. Kompaniya o'z xarajatlarini diqqat bilan kuzatib boradi, chunki agar ishlab chiqarish xarajatlari ma'lum turdagi mahsulot uchun raqobatchilarning xarajatlaridan oshsa, u holda kompaniya mahsulot narxini oshirishi yoki bir xil narxni saqlab qolgan holda foydani kamaytirishga rozi bo'lishi kerak. Bozor sharoitida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni eng kam xarajat bilan yo'lga qo'yish kerak.

2. Mahsulot siyosati sohasidagi takomillashtirish.

Differentsial segmentatsiya orqali bozorni qamrab olish strategiyasini tanlash. Bozor segmentlari sifatida quyidagi iste'molchilar guruhlarini aniqlash tavsiya etiladi: boylar va o'rtacha daromadli odamlar. Ushbu segmentlarning har biri uchun kompaniya turli xil mahsulotlarni taqdim etishi mumkin va kerak. Shunday qilib, boy odamlar uchun korxona moda, qimmatbaho kiyimlarni taklif qilishi mumkin. O'rta qatlam odamlari uchun kiyim-kechaklarni yuqori sifatli ta'minlagan holda arzon narxlarda sotish kerak [6, 7, 8].

XULOSA

Bozor sharoitida narx belgilash ko'plab omillar ta'sirida murakkab jarayondir. Narxlarni shakllantirishda umumiy yo'nalishni tanlash, sotish hajmini, aylanmani oshirish, ishlab chiqarish darajasini oshirish, foydani ko'paytirish va kompaniyaning bozordagi mavqeini mustahkamlash uchun yangi va allaqachon ishlab chiqarilgan mahsulotlar, xizmatlar narxlarini aniqlashga yondashuvlar. marketing. Narx belgilash marketingning muhim elementlaridan biri bo'lib, u savdo faoliyatiga bevosita ta'sir qiladi, chunki ayrim turdagi mahsulotlar, ayniqsa raqobatdosh mahsulotlar narxlarining darajasi va nisbati mijozlar tomonidan amalga oshirilgan xaridlar hajmiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadi. Narxlar marketingning barcha tarkibiy qismlari va umuman kompaniya faoliyati bilan chambarchas bog'liq. Haqiqiy tijorat natijalari ko'p jihatdan narxlarga bog'liq va to'g'ri yoki noto'g'ri narx siyosati kompaniyaning bozordagi mavqeiga uzoq muddatli ta'sir ko'rsatadi. Shuni ta'kidlash kerakki, o'tish davrida narxlarni davlat tomonidan tartibga solishning qo'llaniladigan choralari inqirozga qarshi yoki inflatsiyaga qarshi boshqaruv maqsadlariga mos kelishi kerak. Narxlarni cheklash vositalari va usullari amalda juda sodda va tushunarli bo'lishi kerak va ularni takrorlamaslik kerak, aks holda narxlarning o'sishi uchun yashirin potentsial ko'rinishida teskari ta'sirni olish xavfi mavjud. Korxonaning narx siyosati marketingning bir qismi bo'lib, u iste'molchining ehtiyojlari va talablarini aniqlash va qondirishga qaratilgan tizimdir. Narx siyosatidan tashqari u bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lgan mahsulot, aloqa va tarqatish siyosatini o'z ichiga oladi. Narx siyosati marketing kompleksida asosiy o'rinni egallaydi, chunki u mahsulot assortimentini shakllantirishni ko'rib chiqadi, narxlarga bog'liq bo'lgan talab dinamikasini o'rganadi va bu mahsulot siyosatiga ta'sir qiladi, bu esa korxonaga xaridlar ehtiyoji va miqdorini aniq boshqarish imkonini beradi. muayyan turdagi mahsulot. Narx siyosati tovarlarga shunday narxlarni belgilash, bozordagi vaziyatga qarab, uning maksimal ulushini egallash, rejalashtirilgan foyda miqdoriga erishish va barcha strategik va taktik vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish uchun ularni o'zgartirishdan iborat.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Gary Armstrong. Philip Kotler. Michael Marker. Marketing in introduction. England, 2016, paperback: 720 pages, Pearson.
2. Philip Kotler. Kavin Lane Ketler. Marketing Management. Pearson Education, Inc. publishing as Prestige Hall, USA, 2012-y.
3. Kotler F., Armstrong G., Vong V., Sonders Dj. Osnovy marketinga, 5-e evropeyskoe izd. Uchebnik. – M.: OOO "I.D.Vilyams, 2013. – 752 s.
4. Soliev A., Vuzrukxonov S., Marketing, bozorshunoslik. Darslik. – T.: Iqtisod-Moliya, 2010. – 424 b.
5. Ergashxodjaeva SH.J., Qosimova M.S., YUsupov M.A. Marketing. Darslik. – T.: TDIU, 2011. – 202 b.
6. Musaeva Sh.A. Marketing tadqiqotlari. Darslik "STAR-SEL" MChJ nashriyot va ijodiy bo'limi. Samarqand-2023
7. Musaeva Sh.A. Integrallashtirilgan marketing kommunikatsiyasi O'quv qo'llanma "Mahorat" nashriyoti, Samarqand – 2022.
8. Musaeva Sh.A., Usmonova D.I. Innovatsion marketing "TURON EDITION" 2021-yil uchun o'quv qo'llanma.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.